

ליקוטי מוהר"ן בפרשה - 106

פרשת 'דברים' - ה'תשפ"ב / הרה"ג אליהו עטיה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.com

מבוסס על ליקוטי מוהר"ן תורת קמ"ז רמ"ז (תניינא)

הילולת האריז"ל ומקצת שבחיו / באתי לעולם כדי ללמד את מהרח"ו / בחינת רב ותלמיד בכל גילוי תורה / קושית חז"ל בפסוק יוסף ה' עליכם וגו' / למה הוצרכנו לברכת משה אף שהיא קטנה יותר / ביאור האריז"ל בפסוק יוסף ה' עליכם וגו' / צריך כלי גדול כדי לקבל ברכה / התפילה היא בחינת כלי לקבלת הברכה / מחשבה לבד אינה כלי מחזיק ברכה, צריך דיבור / משה בדיבור ברכתו נתן לנו כלי פי אלף להכיל את הברכה / הכח של פי אלף בא למשה מחמת הענוה שלו / האריז"ל יש בו נשמות משה רבינו והלל הזקן / איך משה רבינו והלל הזקן והאריז"ל התפארו בענוה שלהם / מי שהוא עו פנים אין לו חלק בתורה / מה עשה הקב"ה עם הדורות שהעביר ולא ברא / לא עמדו רגלי אבותיו - היינו הוא עצמו בגלגול הקודם / מתחילה נתינת התורה במילוי א"ל שד"ו ולבסוף בשם הוי"ה / גם מי שאין לו עזות דקדושה אין לו חלק בתורה - הטעם / ישראל עזים שבאומות ולכן עזים בקיום התורה / ע"י שהרב מגלה את עצמו התלמידים מקנאים בו ועושים כמותו / צדיק נסתר פחות יכול להעמיד תלמידים / כיצד ישבח את עצמו וישאר עניו / בנשמת משה רבינו אליהו הנביא בא בעצמו להיות הסנדק / סיפור מילת האריז"ל / האריז"ל העלה לתורה את השבעה רועים / שלמות הענוה היא כשוכבים לשער החמישים / ארבע פירושים 'לתיקו' הנאמר בש"ס / קושיות שהם מקליפת הערב רב אין להם תשובה / הערב רב מורידים את ה' של התיקון ונעשה תיקו / תיקון נהפך לתיקו ונעשה קינות / אסור לצאת באמצע קריאת התורה / ביאור שאלת הגמ' אם מותר לצאת בין פסוק לפסוק / הקשר בין התיקו הראשון לקושיות הבאות מהערב רב /

הילולת האריז"ל ומקצת שבחיו

א. היום (ליל ה' באב) ההילולא של האר"י הקדוש, שכל תורת הקבלה שיש לנו זה ממנו, והוא זכה ללמוד תורה מאליהו הנביא זכור לטוב והוא גילה לנו את הסודות הנפלאים של הקבלה, שאין שום אפשרות להשיג אותם רק ע"י רוח הקודש שזכה האר"י לקבל. בדורו של האר"י היו קוראים לו 'נביא', והיתה התפעלות גדולה בדורו איך שהיה יודע את כל העתידות, ומבין ומשיג בכל דבר. וכמו שכתב תלמידו רבי חיים ויטאל (בהקדמה ליעץ חיים) שרבו האר"י היה בקי ב'חכמת הפרצוף', ובקריאת כף היר, ובשיחת חיות ועופות, ובכל הדברים הפלאיים, ע"ש באריכות.

באתי לעולם כדי ללמד את מהרח"ו

ב. האר"י ז"ל בעצמו מרוב הענוה שלו היה אומר: כל מה שבאתי לעולם זה כדי להעמיד את תלמידי רבי חיים ויטאל. והיה כל כך משבח אותו, והוא אמר לו: 'אלמלא שאין אדם מתקנא בבנו ותלמידו, הייתי מתקנא בכך רבי חיים ויטאל, כי המעלה שלך יותר ממני'. ולמרות שהיו לאר"י תלמידים גדולים בתורה, היה אומר: אינני רוצה ללמד אף אחד, רק את רבי חיים ויטאל, שבשבילו באתי לעולם'. ופעם אחת הגיע תלמיד יותר מבוגר ממהרח"ו, ואמר לאר"י ז"ל: 'כבוד הרב, למה אני צריך לשמוע את השיעור מרבי חיים ויטאל שהוא צעיר ממני בהרבה שנים?' אמר לו האר"י: כל הישארות התורה שלי בעולם היא רק דרך תלמידי רבי חיים ויטאל. ולכן אתה חייב לשמוע דוקא ממנו.

בחינת רב ותלמיד בכל גילוי תורה

ג. תמיד התורה מתגלה בבחינת רב ותלמיד. יש את משה רבינו, ויש את תלמידו יהושע. יש את רבי שמעון בר יוחאי יש לו בן רבי אלעזר, ויש לו תלמיד רבי אבא. וכן ידוע שהבעל שם טוב הקדוש לא כתב ספרים, וכל התורה שיש לנו היום מהבעש"ט - הכל זה רק מהתלמידים, בעל ה'תולדות יעקב יוסף' (רבי יעקב יוסף מפולנאה) שכתב את התורות, והמגיד ממעזריץ' שמסר את התורות של הבעל שם טוב בעל פה. וגם כל מה שנשאר לנו מרבינו הקדוש, הכל זה בזכות תלמידו רבי נתן. וזה הענין של רב ותלמיד, כי הרב זה בחינת 'מוחי' הגבוהים, שלא כל אחד יכול להשיג, ורק התלמיד הוא זה שיכול להוריד את הדברים באופן שנוכל לקבלם,

ולהנחיל את התורה של הרב. וכעין מה שכתב רבינו בלקוטי מוהר"ן (תורה ק"מ), וז"ל: הצדיק בעצמו אי אפשר להשיגו, כי אין בו שום תפיסה, כי הוא למעלה משכלו. רק על ידי אנשיו המקרבים אליו, יוכל להבין מעלת הצדיק.

קושית חז"ל בפסוק יוסף ה' עליכם וגו'

ד. יש חידוש נפלא של האר"י בפרשה, משה רבינו אומר לעם ישראל (דברים א, יא) "ה' אלהי אבותכם יסף עליכם ככם אלהי פועמים, ויברך אתכם באשר דבר לכם", וכתוב בפסוק שני דברים: שמושה מברך שהקב"ה "יסף עליכם ככם אלהי פועמים", ועוד: שהוא גם "ויברך אתכם באשר דבר לכם". ואומר רש"י בשם הספרי (פסקא י"א), וז"ל: אמרו לו משה אתה נותן קצבה לברכתנו, כבר הבטיח הקדוש ברוך הוא את אברהם (בראשית יג, טז) "ושמתי את ידך על עפר הארץ אשר אם יוכל איש למנות את עפר הארץ", אמר להם (משה) זו משלי היא, אבל הוא (הקב"ה) יברך אתכם כאשר דבר לכם, עכ"ל.

ובאמת כמובן שגם ברכת משה היא עצומה לפי ברכת משה היינו צריכים להגיע פי אלף מששים ריבוא שזה - 600 מיליון, ועדיין לא מצינו שעם ישראל הגיע אי פעם למספר עצום של 600 מיליון, ובאמת זוהי ברכה עצומה שכנראה תהיה רק לעתיד לבוא. אמנם אנחנו רואים כבר היום שיש כזה דבר בעמים אחרים, למשל בסין יש מיליארד ומאתיים מיליון - שזה פי שניים משש מאות מיליון, ואומרים שההודים עוד מעט עוברים אותם, וא"כ יש כאלו עמים עם מספר עצום כזה.

עכ"פ מביא רש"י, שעם ישראל שואלים את משה, ואומרים: משה, למה אתה נותן קצבה לברכתנו, הרי כבר הבטיח הקב"ה את אברהם הרי הקב"ה ברך את אברהם: "ושמתי את ידך על עפר הארץ אשר אם יוכל איש למנות וגו'", וא"כ למה אתה מברך אותנו בברכה קטנה יותר? ועונה להם משה: זו משלי, אבל הקב"ה - "ויברך אתכם באשר דבר לכם". - אומר להם משה: אתם צודקים, הקב"ה יברך אתכם באמת כאשר דיבר לכם ברכה ללא גבול, אבל אני מברך אתכם בפי אלף.

למה הוצרכנו לברכת משה אף שהיא קטנה יותר

ה. וכאן שואלים המפרשים שאלה פשוטה: אם קיבלתי ברכה מצדיק שהיה לי מיליארד דולר, ואז בא עוד צדיק יותר קטן, ואומר לי: 'אני מברך אותך שתהיה מיליונר'. לכאורה מה אני צריך את הברכה הקטנה שלו, הרי כבר קיבלתי ברכה מהצדיק הכי גדול שאני אהיה מיליארדר, ולמה אתה מברך אותי שאני אהיה רק מיליונר זה מקטין את הברכה, כי יש לי כבר את הברכה הגדולה, וא"כ למה באמת היה צריך את הברכה של משה רבינו?

ביאור האריז"ל בפסוק יוסף ה' עליכם וגו'

ו. האר"י ז"ל (בספר הליקוטים בפסוק) מתרץ תירוץ יפה: משה אומר זו משלי, עד כאן ממני, ולכאורה קשה מי מונע אותך משה מלברך את ישראל בלי סוף, ולמה משה לא חזר על הברכה שהקב"ה בירך את אברהם ברכה בלי גבול, והוא מצמצם את הברכה, ואומר להם 'עד כאן ממני? ומסביר האר"י הקדוש: מה זה ממני? מהשם שלי - משה. כי 'משה' בגימטריא = 345 שזה עולה גימטריא של השם 'א-ל-שדי' משמות הקודש. (כמו שכתוב ובראשית כח, ג: "ואל שדי יברך אתך ויברך וגו', וכן כתוב ושם מג, יד: "ואל שדי ימן לך רחמים לפני האיש") וזו הגימטריא הפשוטה, אבל כשעושים את שם הקדוש 'אל שדי' עם המילוי בגימטריא, כזה: אל"ף (111) למ"ד (74)

שנבאר בעזרת ה'. אבל קודם לכן נרחיב קצת בענין הזה שלכל ברכה צריך כלי להכיל אותה.

ונאמר את המשל על הברקים, ידוע שהברק זה כוח חשמלי עצום שאם היה אפשר לאחסן אותו, יש בו כמאה חמישים אלף אמפר בכל ברק וברק, ויש בכל חורף בלי סוף ברקים, שבהם כמות עצומה של אנרגיה, ואם היו יכולים לשמור אותה, לא היה צריך לא חברת חשמל, לא נפט, ולא היתה עליה מחירים של החשמל והדלק, כי היה לכולם חשמל בשפע – אלא מה הבעיה? אין כלים לשמור את האנרגיה של הברק. ולמה? כי אין שום כלי שיכול לקבל כזו כמות חשמל במהירות גבוהה כזו של הברק שבא בעוצמה גבוהה ובמהירות.

אותו הדבר בענין הגשם, הרי כל חורף יורדים בכל הארץ המון גשמים, ואם היה אפשר לשמור את כל הגשם, לא היינו צריכים את הכינרת, לא את מוביל המים הארצי, ולא להתפיל מים וכו', אלא שבאמת רוב הגשמים לא נשמרים, והולכים לאיבוד (למרות שצריך גשמים שיראו את האדמה והצמחים והעצים, וישטפו את הכל וכו'). יוצא שיש המון ברכה עד בלי די, ומה חסר? כלים.

גם כשהקב"ה בירך אותנו שנהיה 'כחול הים וכו' – זה הברכה שלו, אבל הברכה לא תחול עד שיהיה לנו כלים. ואיך עושים 'כלים'? בא הצדיק משה רבינו ואומר: אני נותן לכם ברכה עם כלי. כי לי יש כלי גדול שנקרא 'א-ל שדי' שבמילוי – הוא ששווה אלף, ואני נותן לכם אותו בברכתי, כי אתם 60 ריבוא 600,000, והכלי שלי יש בו כח להכיל את הברכה שתהיו פי אלף, שזה שש מאות מיליון. וכעת נבין את הברכה של משה רבינו לעם ישראל: הקב"ה נתן לנו ברכה בלי גבול, אבל אין לנו כלים כדי להכיל אותה (כמו הדוגמא של ריבוי הגשמים, וכן הברקים, שבשניהם יש בעיה לאחוז ולשמור את הברכה של הקב"ה), אבל משה רבינו שהוא הצדיק, הוא בחי' 'כלי מחזיק ברכה' אומר לישראל: 'אני נותן לכם את הכלי שלי שהוא פי אלף' כדי שבו תוכלו להכיל את הברכה של הקב"ה.

הכח של פי אלף בא למשה מחמת הענוה שלו

י. ומהיכן יש למשה את הכח של פי אלף? כתוב בפסוק (ויקרא א, א) "ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר" – כתוב ויקרא ב-א' זעירא, ולמה? בגלל הענוה של משה. מה היה הסיפור? אומר רש"י הקדוש: "ויקרא. לכל אמירות וצווים קדמה קריאה, לשון חיבה, לשון שמלאכי השרת משתמשין בו, שנאמר (במלאכים): "ויקרא זה אל זה ויאמר" (ישעיהו א, ג) ע"כ. ומובא: שמשה רבינו לא רצה לכתוב על עצמו כאלה שבחים "ויקרא אל משה" – שהקב"ה קורא לו בלשון חיבה, ולכן בגלל הענוה של משה הוא רצה לכתוב "ויקרא" לשון מקרה (כמו שכתוב ובמדבר כג, ד: "ויקרא אל בלעם" פירש"י: לשון עראי וטומאה). אומר הקב"ה למשה, אתה יודע שספר תורה שחסר בו אות אחת פסול, ואם תכתוב ויקרא' בלי א', אתה תפסול את הספר תורה. ולכן מה עשה משה רבינו, כתב אות א' קטנה, וככה הספר תורה כשר וגם כתוב א' זעירא. אמר לו הקב"ה בזכות שכתבת א' זעירא – מחמת הענוה שלך, תזכה לברכה פי אלף, והאל"ף שהקטנת תהיה פי אלף.

משה רבינו יש בו נשמה שכלולה מששים ריבוא נשמות ישראל, והוא התברך להיות פי אלף, וזה יוצא 600 מיליון – פי אלף מששים ריבוא. ולכן משה רבינו מברך את עם ישראל: "יסף עליכם פכם אלף פעמים", כי לי יש כח לתת לכם כלי שמחזיק ברכה פי אלף ממה שיש לכם, כמו שה' בירך אותי. והכל בזכות

שי"ן (360) דל"ת (434) יו"ד (20) – סה"כ = 999, ועם הכולל יוצא – אלף. אמר להם משה: מהשם שלי אני מברך אתכם אלף פעמים. ולמה? כי 'משה' בגימטריא 'אל שדי', ואני אמלא את השם הזה, שלא יהיה רק שם פשוט של – 345, אלא במילוי שעולה אלף, ולכן משה מברך אותם פי 'אלף', וזה מה שאני יכול לתת, אבל הקב"ה יברך אתכם כאשר דיבר לכם – ותקבלו ברכה אינסופית.

צריך כלי גדול כדי לקבל ברכה

ו. אבל עדיין נשארה השאלה: למה בכלל צריך את הברכה של משה, אם היא קטנה יותר? אלא שצריך לדעת, שהקב"ה באמת מברך אותנו ברכה אינסופית, אלא שאנחנו צריכים שיהיה לנו 'כלי מחזיק ברכה'. לדוגמא: הרב מאוד אוהב את התלמיד שלו, והוא מברך אותו מכל הלב: 'תבורך, שהקדוש ברוך הוא ייתן לך כל משאלות לבך לטובה', לרב יש כוח, והוא נותן את הברכה לתלמיד, אבל מה הבעיה? כשאין לתלמיד 'כלי מחזיק ברכה', אז הוא לא יכול להכיל אותה. כתוב במשנה בסוף הש"ס (עוקצין ג, יב): אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן חֶלְפָתָא, לֹא מְצָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּלִי מְחִיזֵק בְּרַכָּה לְיִשְׂרָאֵל אֲלֵא הַשְּׁלוֹם, שְׁנֵאמַר (תהלים כט, יא) "ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום", כלומר, כשרוצים לברך אדם, צריך שיהיה לו 'כלי מחזיק ברכה' – לקבל בו את הברכה, זאת אומרת שלתלמיד יש עבודה, והעבודה שלו זה להכין כלי. ואז הוא זוכה למה שכתוב "ויברך אתכם פאשר דבר לכם".

התפילה היא בחינת כלי לקבלת הברכה

ז. רבינו בליקוטי מוהר"ן (ח"א תורה לד אות ג) שואל וז"ל: לְכַאוּרָה קָשָׁה לְמַה אָנוּ צְרִיכִין לְתַפִּילָה (בפה), וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יוֹדֵעַ מַחְשְׁבוֹת? כְּלוּמַר, הֲרֵי הַקַּבְ"ה יוֹדֵעַ מַה אָנִי צָרִיךְ, אִז אֲוִלִי נִתְפַלֵּל בְּמַחְשְׁבָה? וְקוֹדֵם כֹּל יֵשׁ כַּאֲן מוֹסֵר חָשׁוּב, כִּי יֵשׁ עִמִּי אֲרָצוֹת שְׁבַת־תַּפִּילָה קוֹרְאִים בְּעֵינַיִם בְּסִידוּר, וְזֶה לֹא טוֹב, כִּי תַפִּילָה צָרִיךְ לְדַבֵּר בְּפִה, לְקַרְוֵא מִהַסִּידוּר וְלְהוֹצִיא הַמִּילִים בְּחִיתוּךְ הַשְּׁפָתַיִם, וְאִפִּילוּ בְּתַפִּילַת שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה שְׁצָרִיךְ לְאִמְרָה בְּלִחַשׁ, צָרִיךְ שִׁישְׁמִיעַ לְאוֹזְנֵי, וְלִכֵּן לֹא יִתְפַלֵּל בְּעֵינַיִם וּבְמַחְשְׁבָה אֲלֵא בְּדִבּוּר הַפֶּה.

מחשבה לבד אינה כלי מחזיק ברכה, צריך דיבור

ח. ומסביר רבינו: "שֶׁהַדִּבּוּר הוּא כְּלִי הַשְּׁפָע – שְׁבָהֶם מְקַבְּלִין הַשְּׁפָע, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (בפסוק הנ"ל): "ויברך אתכם פאשר דבר לכם" – הֵינּוּ לְפִי הַדִּבּוּר – בֶּן הַשְּׁפָע. אִם הַדִּבּוּר – הֵינּוּ הַכְּלִי הַשְּׁפָע, הוּא בְּשִׁלְמוֹת וּבְמִלּוּאָה – אֲזִי יִכְוֵלִין לְקַבֵּל בָּהֶם רֵב שְׁפָע, וְהַדִּבּוּרִים שֶׁל הַצָּדִיק בְּוִדָּי הוּא בְּשִׁלְמוֹת וּבְמִלּוּאָה, וְהַפֶּה שֶׁל הַצָּדִיק הוּא מְלֵא מְאֻלְקוֹת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ – לִכֵּן יִכְוֵל לְהַמְשִׁיךְ הַשְּׁפָע לְיִשְׂרָאֵל, ע"כ. וּמִבּוֹאֵר בְּדַבְּרֵינוּ הַקְּדוּשִׁים: מַחְשְׁבָה זֶה עֵדִיין לֹא כְּלִי שְׁמַחְזִיק בְּרַכָּה, וְהַכְּלִי שְׁמַחְזִיק בְּרַכָּה – זֶה דוֹקָא עַל יַדֵּי הַדִּבּוּר. וְלִכֵּן צָרִיךְ לְהוֹצִיא אֶת הַתַּפִּילָה בְּדִבּוּר בְּפִה, וְלֹא מִסְפִּיק לְהַתְפַּלֵּל בְּמַחְשְׁבָה. כִּי כִשְׂאִדָּם מִתְפַּלֵּל וְאוֹמֵר אֶת הַמִּילִים שֶׁל הַתַּפִּילָה בְּפִה, הוּא מֵיִצֵּר כְּלִים שְׁבָהֶם תִּיכַנַּס הַבְּרַכָּה, שְׁבָה הַקַּבְ"ה רוֹצֵה לְתַתּ לּוֹ. אֲבָל מִבּוֹאֵר עוֹד שֶׁלֹּא מִסְפִּיק תַּמִּיד הַדִּבּוּר שְׁלִי, כִּי צָרִיךְ דִּבּוּר בְּשִׁלְמוֹת, וְרַק לְצָדִיק יֵשׁ דִּבּוּר בְּשִׁלְמוֹת.

משה דיבור ברכתו נתן לנו כלי פי אלף להכיל את הברכה

ט. ולכן משה רבינו אומר לישראל קיבלתם ברכה מהקב"ה שתהיו כחול הים וכעפר הארץ, אבל ולמה עדיין הברכה לא התקיימה? אלא שהבעיה היא לא מצד הקב"ה הבעיה היא בכס שלא הכנתם את הכלי. ולכן אני לפחות מכין לכם כלי של פי אלף, וכמו

עובדי עבודה זרה, ואם נמתין אלף שנה לתת תורה כבר לא ישאר שום דבר.

מה עשה הקב"ה עם הדורות שהעביר ולא ברא

יד. ומה עשה הקב"ה? כשראה שכל האלף דורות האלו יהיו אנשים עזי פנים וחוטאים, קימט הקב"ה את אותם תתקע"ד דורות, ולא ברא אותם, אלא ברא את העולם כביכול בדור תתקע"ה. ולכן מאדם הראשון עד משה רבינו יש רק 26 דורות. כמובא במשנה באבות (פ"ה מ"ב) "עֲשָׂרָה דוֹרוֹת מֵאַדָם וְעַד נֹחַ... וְעֲשָׂרָה דוֹרוֹת מִנֹּחַ וְעַד אַבְרָהָם", לא שסופרים את נח פעמיים, אלא הכוונה משם בן נח ועד אברהם, ויחד עשרים דורות. ואח"כ יש עוד שש דורות: יצחק, יעקב, לוי, קהת, עמרם, ומשה. יוצא שמשה רבינו הוריד לנו את התורה הקדושה בדור ה-26. ואיפה כל שאר ה-אלף דורות?

אלא כשנעשה אלף פחות = 26 = 974, שזה תתקע"ד (974) דורות, שהקב"ה העביר וקימט אותם. אבל מה יהיה עם כל הנשמות האלה? הקב"ה פיזר אותם במשך כל הדורות, ולכן כשרואים אדם עז פנים וחצוף, זה סימן שהוא מהנשמות של התתקע"ד דורות. ויוצא שהדורות האלו לא היו בקבלת התורה, אלא הקב"ה קימט אותם ולא ברא אותם, ופיזר אותם במשך כל הדורות, כיון שהם לא היו ראויים לקבל תורה, מרוב העזות פנים והחוצפה שלהם. ומכאן שכל מי שהוא עז פנים, אין לו חלק בתורה, וכנ"ל.

לא עמדו רגלי אבותיו - היינו הוא עצמו בגלגול הקודם

טו. עוד אומר רבינו וז"ל: וְכֵן אֶמְרוּ רֵבּוּתֵינוּ וְזָרוֹנוֹ לְבִרְכָה (בְּדִים ב.). מִי שֵׁשׁ בוֹ עֲזוּת, בִּידוּעַ שְׁלֵא עֲמְדוּ רַגְלֵי אֲבוֹתָיו עַל הַר סִינַי, נִמְצָא שֶׁהַעֲזָת פְּנִים אֵין לוֹ חֵלֶק בְּתוֹרָה. ולכאורה קשה, איך אפשר לומר שלא עמדו רגלי אבותיו, הרי יתכן שהוא עז פנים ואביו צדיק גדול, וא"כ למה בגלל שאחד מהדורות עז פנים לא עמדו אבותיו בהר סיני. ויש לתרץ על פי היסוד שלימד אותנו האריז"ל: ש'רגלי אבותיו' - הכוונה שהוא עצמו בגלגול הקודם שלו לא עמד על הר סיני, ולא היה אחד מהששים ריבוא נשמות ישראל, כי מי שהוא עז פנים, הוא מה-תתקע"ד דורות שהקב"ה קימט אותם ופיזר אותם במשך ששת אלפים שנה.

מתחילה נתינת התורה במילוי א"ל שד"י ולבסוף בשם הוי"ה

טז. ולכן אף על פי שמתחילה עלה במחשבה בחינת "דְּבָר צְוָה לְאַלְפֵי דוֹר" - שתיתן התורה רק לאחר אלף דורות, מ"מ נשמת משה הצליחה להקדים את התורה שתיתן כבר ל-26 דורות. ותשמעו דבר מאוד עמוק: אם התורה היתה ניתנת לאלף דור, אז היא היתה ניתנת בשם 'קל שדי', ועכשיו שהתורה ניתנה ל-26 דורות היא ניתנה בשם הוי"ה. כתוב בפרשת וארא (שמות ה, ב): "וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי הוֹי"ה, וְאַרְא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדֵי וְשְׁמֵי הוֹי"ה לֹא נִדְעָתִי לְהֵם", אומר רש"י: הבטחתי לאבות הרבה הבטחות, ובכולן אמרתי להם: 'אני אל שדי': ושמתי ה' לא נודעתי להם.

ומה העומק בדבר הזה? הביאור הוא: כבר אמנו ש'משה' גימטריא 'אל שדי', וכשממלאים את השם הזה הוא 'אלף', ומשם היתה צריכה התורה לבוא לאלף דור. ובזכות העונה של משה הוא הצליח להגיע לשם יותר גבוה - שזה בחינת שם הוי"ה. כי שם 'אל שדי' - שולט בעולם הבריאה. ואילו שם הוי"ה שולט בעולם האצילות. ז"א שאם התורה היתה ניתנת בשם 'אל שדי' שבעולם הבריאה, היה בחינת "דְּבָר צְוָה לְאַלְפֵי דוֹר" והתורה היתה ניתנת רק בדור האלף, אבל היות שמשה רבינו ענוותן, והיה משים עצמו

העונה הגדולה של משה רבינו ע"ה, כי העונה היא נותנת לאדם את הכח לזכות לברכה של פי אלף.

האריז"ל יש בו נשמות משה רבינו והלל הזקן

יא. האריז"ל הקדוש גילה על עצמו (ספר הגלגולים פרק ס"ג), שיש בו שורש שתי נשמות גדולות: נשמת משה רבינו, ונשמת הלל הזקן. מה משותף לשניהם? העונה. ידוע שיש ע"ב שמות - שהם 72 שמות קודש, וכל אחד בן שלוש אותיות (שהם יוצאים מהפסוקים בפרשת בשלח יזסעי' יזיבוא' יזיט' וכי') והשם החמישי של ע"ב שמות - הוא: 'מה"ש', והשם השישי: 'ל"ה' (אסור להוציא את השם מהפה רק לאיית אותו, וכן מותר להרהר בו במחשבה). וזה ממש פלא, כי השם 'מה"ש' זה אותיות: משה. והשם 'ל"ה' זה אותיות 'הלל'. ושני שמות הקודש האלו 'משה' ו'הלל', הם שמות רצופים בשמות ע"ב - החמישי והשישי, וזה מרמז לנו ששתי הנשמות האלו של משה והלל - הם מחוברות וקשורות ביחד. וגם יש דמיון ביניהם, כי שניהם גם משה וגם הלל חיו 120 שנה, וכן שניהם היו הענווים הכי גדולים בדור שלהם, אצל משה כתוב (במדבר יב, ג): "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנְיוּ מֵאֹד מִכָּל הָאָדָם וְכוּ'", ועל הענווה של הלל הזקן מסופר בגמרא (שבת לא.) את הסיפור על האדם שניסה להכעיס את הלל, והלל לא כעס ולא הקפיד ונהג בענוה פלאית. ושני הצדיקים העצומים האלו מתחברים באריז"ל הקדוש, והוא זוכה לשתי הנשמות הקדושות האלה, שהיו מנהיגים של עם ישראל.

איך משה רבינו והלל הזקן והאריז"ל התפארו בענוה שלהם

יב. ועם כל הענוה הגדולה שלהם, אלו הצדיקים הגדולים האלו - דוקא התפארו בענוה שלהם. על משה רבינו כתוב (במדבר יב, ג): "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנְיוּ מֵאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה". וכן על הלל הזקן מובא בגמ' (סוכה גג.) "כשהיה שמח בשמחת בית השואבה היה אומר: 'אם אני כאן - הכל כאן, ואם איני כאן - מי כאן?' (וראה גם בהמשטות לזוהר בראשית ח"א דף רסא.). [וכבר ההפלאה (בסוכה שם), כתב ליישב איך מסתדר לשון זו עם דרכי הענוה, וז"ל: אם אדם פחות הערך כמוני כאן הרי הכל ראויים להיות כאן, ואם תאמר באמת מה לך פה שתבוא לכאן, זה אינו, כי א"כ מי כאן, כל אחד יאמר כן ולא יבוא שום אדם לכאן לבית המקדש, ע"כ דברי קדשו. וגם האריז"ל (שער הגלגולים הקדמה ל"ח דף נט.) כותב על עצמו: ז'אני איש עניו'. וצריך להבין, איך צדיקים עם ענווה גדולה יכולים להתפאר בענוה שלהם, הרי לכאורה ההתפארות סותרת לענוה?

מי שהוא עז פנים אין לו חלק בתורה

יג. וכדי להבין את הענין הזה נלמד היום בליקוטי מוהר"ן (תורה קמ"ו) ועל פי התורה הקדושה והנוראה הזו נוכל להבין זאת. אומר שם רבינו: מִי שֶׁהוּא 'עֲזוּת פְּנִים' אֵין לוֹ חֵלֶק בְּתוֹרָה - אדם שהוא עז פנים וחצוף אין לו חלק בתורה. אם יש ילד חצוף בכיתה, תדע שהוא יכול אולי לתפוס מתמטיקה או אלגברה וכו', אבל תורה לא תיכנס לו בראש. ולמה? כי דורשת הגמרא בחגיגה (סוף דף יג:) על הפסוק (תהלים קה, ח): "דְּבָר צְוָה לְאַלְפֵי דוֹר" שהקב"ה בהתחלה רצה לתת את התורה בדור האלף. מה הסיבה? לפי מה שהסברנו זה מובן נפלא, בגלל שמשה רבינו בעצמו הוא בחינת 'אלף' - כי כאמור 'משה' בגימטריא 'אל שדי', ועם המילוי זה אלף, ואם כן השלמות של משה רבינו תגיע בדור האלף. אלא שראה הקב"ה שאי אפשר לחכות עד הדור האלף, שהרי בגלל שלא היתה תורה בעולם, כל הדורות היו חוטאים, כמו שהיו בדור אנוש, דור המבול, דור הפלגה, דור סדום וכו', ואברהם היה יהודי יחידי, כי כולם היו

ולא יעזבו את הדרך שלהם, ואילו אני פותח להם ונותן להם שוויון זכויות, ותראה תוך כמה דורות הם יפכו להיות כמונו. (הכוונה של שניהם לרעה, גם זה שמחייך אלינו, וגם זה שמרביץ לנו).

ובשביל זה עם ישראל הם עזים שבאומות, כמו שאומרים בעולם: 'ישראלים חצופים' (היום זה כמעט מילה נרדפת), והאמת שזה נכון, רק צריך שהחוצפה והעזות יהיו בשביל הקדושה ולא סתם חוצפה, ולכן באמת הטבע של הישראלים שהם חצופים, וזה גם הסיבה שהם מצליחים בכל העולם, כי אנחנו פורצי דרך בהרבה תחומים, וכמו בתחום ההייטק שמאוד התפתח דוקא אצל הישראלים, כי הייטק זה לחשוב מחוץ לקופסה, ויהודי יש לו את החוצפה לא לחשוב באופן סטנדרטי, אלא הוא חושב בכיוון אחר ומיוחד, ולכן הרבה יהודים מצליחים בתחום ההייטק בכל העולם כולו.

נמצא שמצד אחד מי שהוא עז פנים הוא לא יכול לקבל את התורה, אבל מצד שני גם מי שאין לו עזות דקדושה, חבל עליו, כי הוא לא יעשה שום שינוי. ולמה? כי אין לו גב ואין לו שדרה, הוא לא מספיק 'ישראלי', אם אתה יודע מה האמת, תחיה כפי האמת שלך, ואל תתן לאחרים לשנות אותך, אל תהיה 'עדר' – כמו כולם, שיהיה לך עזות דקדושה, ולחשוב גם מחוץ לקופסה, וכמו שרואים בדור שלנו אצל בעלי התשובה הקדושים עזות דקדושה.

ע"י שהרב מגלה את עצמו התלמידים מקנאים בו ועושים כמוהו

כ. יש כאן שילוב הפוך ומעניין. מצד אחד צריך ענווה גדולה, ומצד שני עזות קדושה, וכשמחברים את שני הדברים האלה ביחד, בשלמות הכי קיצונית – יוצא משה רבינו. משה רבינו היה נושא את שני ההפכים האלו, מצד אחד – יש לו עזות ועוצמות בלי סוף, ומצד שני – יש לו ענווה ושפלות וביטול אין סופי.

הרב צריך לפעמים לספר על עצמו כמה דברים בשביל להמריץ את התלמידים, פתחנו את השיעור בדברי רבינו (בליקוי"מ תורה ז', ותורה ס"ח תניינא) שכל המהות של הרב זה להעמיד בן ותלמיד. איך אפשר להעמיד תלמידים? הדבר שהכי מעמיד את התלמידים, זה שהתלמידים מקנאים ברב – איך הרב הגיע לדבר הזה, אני גם רוצה לעשות כמו הרב וכו', אבל אם הרב הוא כל כך נסתר ונחבא אל הכלים, התלמידים לא יוכלו ללמוד ממנו שום דבר.

צדיק נסתר פחות יכול להעמיד תלמידים

כא. צדיק נסתר זה דבר מצוי, אלא שלרוב לצדיק נסתר אין תלמידים, כי כדי להעמיד תלמידים, אתה צריך להיות צדיק נגלה – לגלות את עצמך. הבעל שם טוב הקדוש עד גיל 36 היה צדיק נסתר. אמר לו רבו אחיה השילוני: אם אתה רוצה להמשיך להיות צריך נסתר, בוא תעלה למעלה, אין לך מה לעשות כאן יותר בעולם, את התיקון שלך כבר השלמת. אבל אם אתה רוצה להתחיל להתגלות ולהעמיד תלמידים, יש לך פה בעולם עוד הרבה מאוד עבודה, עדיין לא התחלת.

כיצד ישבח את עצמו ושאר עביו

כב. ובאמת הצדיק צריך ללכת בין הטיפות, מצד אחד – הוא צריך לשמור על הענוה השפלות והביטול שלו. ומצד שני – הצדיק צריך להתגלות כדי שהוא יוכל להעמיד תלמידים. איך עושים את זה? הצדיק העניו האמיתי, כשהוא משבח את עצמו הוא מבין שהוא לא משבח את עצמו, אלא הוא משבח את הקב"ה ובעצם הוא מדבר על הגוף והנשמה שלו – כמו בגוף שלישי, אין 'אני', ה'אני' שלי בטל ומבוטל, והוא כביכול מדבר על פלוני, אפילו שהוא משבח את עצמו, וכשעושים את זה באמת לאמיתה, אזי

לאין, האני שלו היה מבוטל לגמרי, וזכה לבחינת שם הוי"ה שמאיר בעולם האצילות, ששם יש בחי' אין וביטול גמור להקב"ה המאציל העליון, ולכן הוא זכה להוריד לנו את התורה ל-26 דורות – כמניין שם הוי"ה.

גם מי שאין לו עזות דקדושה אין לו חלק בתורה - הטעם

יז. אבל מצד שני אומר רבינו: מי שהוא איש שפֵל וְנִבְזָה וְאֵין בו שוֹם עֲזוֹת דְקִדְשָׁה, אֵין לוֹ גַם בֶּן חֵלֶק בְּתוֹרָה, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְכָרוֹנִם לְבִרְכָה (ביצה כה): 'מִפְּנֵי מַה נִתְּנָה תוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי שֶׁהֵן עֲזוּן'. כִּי צָרִיךְ שִׁהְיֶה בוֹ עֲזוֹת דְקִדְשָׁה. למה צריך עזות פנים? כי לכל אדם יש הרבה מונעים בעבודת ה', והוא צריך עזות כנגד המונעים אותו מעבודת השם. למשל אדם אומר, מבחינתי הייתי רוצה ללכת עם כיפה וציצית, אבל מה יגידו החברים בעבודה, והמזכיר והבוס וכו', מה קרה נפטר לך משהו חיו?... ולכן אין לו את העזות פנים להשתנות, ולהתגבר על 'מה יגידו'. ולכן אדם צריך שתהיה לו עזות דקדושה.

יש דבר שמשותף לכל בעלי תשובה, שיש להם עזות לקדושה. ההורים שלי היו ככה, גם אני פעם הייתי אחרת, אבל אני משתנה לטובה. אדם ששינה את דרכיו זה בזכות שיש לו עזות דקדושה. רבינו מביא את הגמרא (ביצה כה): 'למה ניתנה תורה לישראל? מפני שהן עזין שבאומות'. וכתוב שם שיש בעולם ג' מיני עזין. הצלף הוא העז שבאילנות. הכלב הוא העז שבחיות, (הרי כל כלב קטנציק יכול לנבוח על אדם שגדול ממנו פי 3, וגם אפילו עם נמר הוא יתחיל). וישראל עזים שבאומות, ולמה ישראל הם עזים שבאומות? מסביר הרמב"ן (דברים ז, ז בד"ה וטעם חשק) בגלל שהגויים מפריעים לנו לקיים את התורה, ובגלל העזות שלנו, אנחנו ממשיכים ללמוד ולקיים תורה.

ישראל עזים שבאומות ולכן עזים בקיום התורה

יח. מסופר שביזמן השואה האיומה, היה יהודי במחנה שראה שהגרמנים ימח שם שמו טלית במקום מפה על השולחן, היהודי לא חשב פעמיים, ולמרות ששם על כל דבר נתנו מכות עד מוות, הוא הלך ולקח את הטלית. והחיליים הגרמנים השתגעו 'איפה הטלית? והם מצאו אותה, וכשגילו שזה הוא, תפסו אותו ונתנו לו מכות. ושוב שמו את הטלית על השולחן. ושוב פעם חזר היהודי ולקח מהם את הטלית והלך. ושוב פעם היכו אותו בחוזקה, עד שהיו בטוחים שהוא מת, וזרקו אותו בערימה של הגופות שהיתה במחנה. אבל הוא עדיין נשאר בחיים, ואחרי כמה שעות הוא חזר לעצמו, וברוך השם ניצל ושרד את השואה, ועלה לארץ, והארץ ימים עד לפני כמה שנים, והוא בעצמו כתב את הסיפור שלו. יהודים אי אפשר עליהם, כמה שינסו לכופף אותם – הם בחינת 'עם קשה עורף', וכמו שכתוב (שמות א, יב): 'וְכִאֲשֶׁר יַעֲנוּ אֹתוֹ בֶּן יִרְבֶּה וְבֶן יִפְרֹץ'.

דברי הצאר הרוסי לבן דודו הצאר של אוסטריה

יט. מסופר על הצאר רוסי שהיה לו בן דוד שהיה קיסר של אוסטריה, והצאר הרוסי היה רשע ואכזרי כלפי היהודים, וגזור עליהם גזירות קשות (כמו גזירת הקנטוניסטים) וכו', ולעומתו הצאר האוסטרי היה להיפך, הוא נתן זכויות ליהודים. ופעם אחת הם נפגשו ודיברו – וכששני קיסרים נפגשים על מה הם מדברים? רק על היהודים. הצאר הרוסי הרשע אומר לאוסטרי: 'למה אתה לא מטפל ביהודים שאצלכם כמו שאני מטפל בהם? אמר לו הצאר האוסטרי: אל תלמד אותי איך לטפל ביהודים, אני יודע יותר טוב ממך, כי כמה שתשפיל את היהודים הם עוד יותר יהיו עקשנים,

מקבלים עלינו. אומר להם האר"י: 'אבל אני יודע שאחד מכם לא יצליח והוא יינזק'. ואז האר"י הקדוש מוציא את הספר תורה לקרוא בפרשת השבוע, והוא היה כביכול הגבאי של בית הכנסת – המעלה לתורה, ונעמד ליד בימת הספר תורה עם כל התלמידים שלו, ואמר בקול: 'עמוד אהרן בן עמרם ראשון כהן. (האר"י הזמין את אהרן הכהן לעלות לתורה). והנה פלא פלאות, שומעים אותו מברך, אבל הם לא רואים כלום. והאר"י קרא בתורה את עליית כהן. ואז שומעים ברכה אחרונה. ואומר האר"י: 'עמוד משה בן עמרם שני לוי. אצל האר"י אין בעיה להעלות שני אחים אחד אחרי השני, כי כל החשש הוא משום עין הרע, וזה לא שייך במי שכבר אינו נמצא בעולם. אחר כך האר"י מזמין לעליית שלישי את אברהם אבינו. ולעליית רביעי (העלייה של רבינו) מזמין את יצחק, ולעליית חמישי העלה את יעקב אבינו, ולשישי את יוסף הצדיק. ולשיביעי הזמין את דוד המלך, והתלמידים זכו לראות אותו, והם רואים אותו מפז ומכרכר תוך כדי העלייה לתורה, והוא רוקד ורוקד, וקרה שתלמיד אחד לא יכל לכבוש את צחוקו, ואז הוא לא הוציא את שנתו רחמנא ליצלן. כתוב על דוד (שמואל ב' יד) 'וַיְדַוּ מְכַרְכֵּר בְּכָל עֵז לְפָנָי ה'", וכתוב שם (פסוק ט"ו) 'וּמִיָּכַל בַּת שָׂאוֹל נִשְׁקָפָה בְּעַד הַחֲלוֹן וַתֵּרָא אֶת הַמֶּלֶךְ דָּוִד מְפָז וּמְכַרְכֵּר לְפָנָי ה' וַתִּבֹּז לוֹ בְּלִבָּהּ', והיא נענשה על זה.

ומסביר האר"י שדוד המלך הוא בחינת תורה שבעל-פה, ואיך שהוא נפגש עם תורה שבכתב, הוא לא יכול לעצור את עצמו מרוב שמחה, ומיד הוא מכרכר ומרקד בכל עיו. וזה הסיבה לריקודים של דוד המלך כשבא לברך על הספר תורה אצל האר"י. והם זכו שכל שבעת הרועים יעלו לספר תורה שלהם. (לא ידוע אם האר"י עלה את המפטיר, אך כדי להשלים את הסיפור יפה נקווה שכן היה שהאר"י עלה מפטיר).

שלמות הענוה היא כשזוכים לשער החמישים

כו. נחזור לעניינינו. שלמות הענוה של משה רבינו זה שער ה-נו"ן, כי כדי להגיע לשלמות הענוה אדם צריך לזכות לשעה החמישים. כבר הסברנו כמה פעמים על פי תורה ו' בליקוטי מוהר"ן, שמשה רבינו זכה ביום פטירתו להגיע לשער החמישים, שזה שלמות הענוה, בזכות הענוה שהיתה לו בזמן שה' דיבר עם יהושע ולא איתו. וכל זמן שלא מגיעים לשער ה-נ"ן, זה אומר שהענוה היא עדיין לא בשלימות.

ארבע פיחושים לתיקו' הנאמר בש"ס

כו. רבינו מדבר בליקוטי מוהר"ן (תורה רמ"ז) על הענין של 'תיקו' הנאמר בש"ס, כשלא יכלו לתרץ את הקושיא. וקודם לכן נבאר, שלמילה 'תיקו' יש ארבעה פירושים: פירוש א' – תיקו פירושו לעמוד, כלומר נעמוד בקושיא כי אין לנו תירוץ. פירוש ב' – מפרש הערוך (ערך ת"ק) 'תיקו' מלשון 'תיק', וכמו שיש תיק עם דברים, ולא רואים ולא יודעים מה שיש בפנים כי הוא מכוסה ונעלם, כך 'תיקו' כי לא ידוע מה התשובה לשאלה. פירוש ג' – תיקו ראשי תיבות – ת'שבי י'תרץ קושיות ו'בעיות. (זה הפירוש הכי מפורסם וכל למדנו בתור ילדים בתלמוד תורה).

קושיות שהם מקליפת הערב רב אין להם תשובה

כת. פירוש ד' – של הזוהר הקדוש שמביא רבינו (תורה רמ"ז ח"א) וז"ל: 'איתא בְּהַרְר הַקְּדוּשׁ (צו רַעְיָא מְהִימָנָא ח"ג דף כ"ז): 'תיקו' הַנְּאָמַר בְּש"ס, הוּא בְּחִינַת מְחַסֵּר תִּיקוֹן, דְּהִינֵּן שְׁנַחֲסָר הַנּוּיָן שֶׁל תִּיקוֹן וְנַעֲשֶׂה תִיקוֹן. ע"כ. וכשלוּמִדִּים בּוֹזֵהר בּפְנִימִים, מְבוֹאֵר: שִׁישׁ שְׁתֵּי

הוא לא לוקח את הכבוד והישות לעצמו, גם כשמקבל כבוד, וגם אפילו כשהוא משבח את עצמו. ואומר רבינו שם בסוף התורה וזהו תכלית הענוה של משה רבינו שהוא יכול לכתוב על עצמו בתורה: 'וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנִיו מְאֹד מְכַל הָאֲדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה', כי הוא מרגיש שזה לא הוא, כי האני שלו בטל ומבוטל לגמרי. מובא בגמרא (סוטה מט:): רב יוסף (גימטריא משיח) אומר: אל תאמר 'משמת רבי בטלה ענוה, דאיכא אנא' – יש אותי. ולכאורה איזו ענוה זו? אלא היות שהוא היה כל כך שפל עניו, הוא יכול לדבר על עצמו כמו שהוא מדבר על מישהו אחר.

וכך מסופר על רבינו הקדוש רבי נחמן מברסלב, שהיה משבח ומתפאר בעצמו, והיה מגרה את התלמידים שלו, ומספר להם על מדרגות עצומות שאפשר להגיע אליהם בעבודת ה', כדי לתת להם כיוון לאן אדם יכול לשאוף ולהגיע בעבודת ה' שלו, וזה אפשר רק ע"י שפלות מצד אחד ועזות קדושה מצד שני, ולהיות נושא את שני הפכים האלה בשלמות, ואז אדם יכול להגיד כמו רב יוסף – 'איכא אנא'. משה רבינו הוא נשמה הגדולה ביותר והלילה זה ההילולא של האר"י ז"ל שזכה לניצוץ נשמת משה.

בנשמת משה רבינו אליהו הנביא בא בעצמו להיות הסנדק

כג. אומר האר"י (מובא בצמח צדיק למוהר"י צמח דף ג), על מה שידוע שאלהו הנביא מגיע לכל ברית מילה, שלפעמים אליהו מגיע גם להיות סנדק, אבל זה רק למי שיש לו ניצוץ נשמת משה רבינו, ולמי שאין לו, אומר האר"י שאלהו הנביא יש 60 ריבוא (600,000) שלוחים שהם מבקרים בכל הבריתות אפילו שהן מתקיימות באותו הזמן ממש. יש ברית בירושלים בשעה 8:00, ובדיוק אז יש ברית גם בבני ברק, ובארצות הברית, ומה יעשה אליהו הנביא? והתשובה שכל ברית מקבלת ניצוץ מאליהו הנביא. כי כדי לקבל את אליהו הנביא בעצמו, וגם שהוא יהיה הסנדק, זה רק למי שזכה להיות מהשורש של נשמת משה רבינו.

סיפור מילת האר"י"ל

כד. כשנולד האר"י (רבי יצחק לוריא אשכנזי) לאביו רבי שלמה שהיה צדיק וקדוש עליון, התגלה אליו אליהו הנביא, ואמר לו 'אתה לא עושה את הברית עד שאני יבוא לברית, ואתה תשב כסנדק, (ידוע שיש מעלה גדולה שבן אדם ישב כסנדק על הבן שלו, ובפרט אחרי שכבר כיבדת את אבא שלך ואבא של אשתך, תכבד גם את עצמך). ואני ישב עליך ואני אהיה הסנדק. אבל תזכור לחכות לי עד שאני יבוא. ואליהו הנביא העמיד את אביו של האר"י בניסיון, כי כשהגיע יום הברית, וזריוס מקדימים למצוות הם התפללו תפילת שחרית בנגן, והתחילו לשיר 'אליהו הנביא' וכו' ורצו לעשות את הברית. ואז אומר להם אבי הבן: עדיין לא עושים את הברית כי צריך לחכות למישהו חשוב. טוב מחכים חצי שעה, שעה, שעתיים וכו', עד שכבר הזמן של מנחה, ואחרי מנחה סוף סוף הגיע אליהו הנביא, ואמר לו: כיון שעמדת בניסיון, זכית שהגעתי לברית. ואז אבא של האר"י ישב כסנדק, ואליהו נביא ישב על ברכיו, והוא היה הסנדק האמיתי של האר"י ז"ל.

האר"י"ל העלה לתורה את השבעה חיים

כה. ולפני שנמשיך נספר עוד סיפור לכבוד הילולת האר"י הקדוש. מסופר שפעם אחת האר"י אמר לתלמידיו: היום יום שבת קודש, אני רוצה לעשות דבר נפלא, אבל אני מזהיר אתכם למרות שתראו דברי שיגרום לכם לצחוק חס ושלום, אל תצחקו, ואני מזהיר אתכם, כי מי שיצחק ייזק חס ושלום. אמרו לו: אנחנו

הביתה לישון), כדי לזכות לעשות 'תיקון'. כולנו רוצים תיקון, והתיקון הוא לקחת את הקינות, ולבכות עליהם, ואז לוקחים את הנו"ן של הקינות – והופכים לתיקון.

אסור לצאת באמצע קריאת התורה

לא. וכעת נאמר רמז נפלא – ידוע שהכל הולך אחרי ההתחלה, והפעם הראשונה שמוזכר תיקון בש"ס זה מובא בגמרא ברכות (דף ת). 'אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי מנחם אמר ר' אמי: מאי דכתיב (ישעיה א, כח) 'וְעֲבִי ה' יְכַלּוּ' – זה המניח ס"ת ויוצא'. אסור לאדם להניח ספר תורה באמצע הקריאה ולצאת מבית הכנסת. כשיש ספר תורה בשני וחמישי, ולפעמים אדם ממנה, אסור לצאת כשהספר תורה פתוח באמצע קריאת התורה, כי אז השם ירחם ואומרת הגמרא על זה קללה חמורה וכו"ל. אבל אומרת הגמרא שרבי אבהו היה יוצא בין גברא לגברא, כלומר שבזמן שמעלים לתורה, בין עולה לעולה כשסוגרים את הספר תורה, אם יש הכרח מותר לצאת, ההכרח לא יגונה, ולכן אל תצא בקריאת התורה באמצע, אלא תחכה שיסיימו לקרוא, ותצא בין עליה לעליה.

ביאור שאלת הגמ' אם מותר לצאת בין פסוק לפסוק

לב. שואלת הגמרא: מה הדין לצאת האם אפשר לצאת בין פסוק לפסוק, או לא? ולכאורה קשה, מה שאלת הגמ' הרי בין פסוק לפסוק זה אמצע קריאת התורה? מסביר רבינו יונה, שזה בזמן שהיו קוראים תרגום אונקלוס (כמו שהתימנים נוהגים עד היום), שהיו קוראים פסוק מקרא, ואחרי תרגום, ובזמן שמתרגמים היו מכסים קצת את הספר, כדי להראות שהתרגום לא כתוב בתורה. ובאמת המקור למנהג של התרגום הוא בגלל שזו היתה אז השפה המדוברת, ואנשים לא הבינו לשון הקודש, וכדי שיבינו הנשים והילדים ועמי הארץ, קראו את התרגום. ולמה היום הפסיקו עם התרגום, כיון שהיום לא מבינים את התרגום, היום אתה רוצה להבין את התרגום אתה קורא את הפסוק, ולכן הפסיקו את זה.

ובזמנם כשהיה את מנהג קריאת התרגום, התלמידי חכמים הם לא צריכים את התרגום, ולכן שאלה הגמרא אם מותר להם לצאת בין פסוק לפסוק? ועל השאלה הזאת עונה הגמרא: 'תיקון'. והלכה למעשה נוהגים ב'תיקון' לחומרא, ואסור לצאת בין פסוק לפסוק, ואפילו במקום שעושים תרגום. (למשל אתה נמצא בבית כנסת תימני והם מאריכים הרבה זמן, ואתה רוצה לצאת בזמן שקוראים תרגום, אסור לצאת אלא רק בין גברא לגברא).

הקשר בין התיקון הראשון לקושיות הבאות מהערב רב

לג. והנה רבינו מסביר בליקוטי מוהר"ן (תורה י"ט) שהתרגום זה בחינת 'קלי' נגה' – עץ הדעת טוב ורע, שזה בחינת הערב רב. יוצא שהתיקון הראשון בש"ס, הוא על ענין התרגום שהוא בחינת קליפת נוגה השייך לערב רב. וכעת אני רוצה להצמיד לזה את החידוש של הזוהר, ולהראות איך שכל הדברים של הזוהר הקדוש מרומזים בש"ס. הזוהר אומר שהקושיות שאין עליהם תיקון, הם באים מהערב רב, ונשים לב שהכל הולך אחר ההתחלה, והקושיא הראשונה בש"ס שנשארת ב'תיקון', זו השאלה: האם אפשר לצאת מבית הכנסת בשעה שאומרים את התרגום. מה זה התרגום? אומר רבינו זה קליפת נוגה, שזה בחינת ערב-רב. ופה מצאנו את הרמז לדברי הזוהר בתוך הדברים של הגמרא. בעזרת ה' שכל הקינות יתהפכו לנו לתיקונים, וע"י שאנחנו מתאבלים על ירושלים, ועל בית המקדש, נזכה ונראה בבניינה ונשמח בשמחתה אמן ואמן.

שבת שלום ומבורך. עריכה: ליאור גבע

סוגי קושיות, יש קושיא שבאה מהקליפות של הערב-רב שמכסות על התורה, ויש קושיא שבאה מהתלמידי חכמים. ומה ההבדל בין שתי הקושיות? אומר הזוהר דבר מופלא: קושיא שאין עליה תשובה היא באה מקליפת הערב רב, וקושיא שיש עליה תשובה זה מהתלמידי חכמים. (יש תלמידים שאוהבים להקשות קושיות רב, ואומרים הקשיתי לרב קושיא חזקה, שהוא לא ידע עליה תשובה. אבל תדע שאם זה כך זוהי שאלה שהיא מקליפת הערב רב וזו לא שאלה טובה, שאלה טובה זו שאלה שיש עליה תשובה, ו"א שהשאלה היא מכינה את התשובה, אבל עם נשארת בקושיא, זה אומר שיש פה כוז קליפה קשה, שלא הצליחו לפצח את הקליפה, ונשארו בקושיא).

משה רבינו קיבל את הערב רב, כי הוא אמר שיתקרבו הגרים לשכינה, כי הם ניצוצות קדושה שאינם מתוקנים, ומהן יש גם תורה שאינה מתוקנת, ומוזה באות הקושיות שאין עליהן תשובה, ולכן להישאר בצריך עיון זה לא שבת, אלא השבת האמיתי הוא ליישב את הקושיות, ואת הצריך עיון גדול, ואת התמיהות, ולא להישאר ח"ו בקושיות.

היה סיפור עם רבי נתן שכשהיה לומד בחיידר, כל התלמידים היו אוהבים להקשות קושיות. ופעם שאל אותו המלמד: למה אתה לא מקשה קושיות כמו כולם? ענה רבי נתן: מה אני יעשה הכל ברור לי ברוך ה', ואין לי קושיות. לר' נתן היתה לו נשמה טהורה, ומי שיש לו נשמה טהורה לא קשה לו. (ובכל זאת אסור לאדם להיות טיפש, יש כאלה שבגלל שהם לא מבינים אז לא קשה להם כלום, אלא החכמה של רבי נתן, שהבין כל כך טוב, לכן לא היה קשה לו כלום – כי מיושבים לו כל הקושיות).

הערב רב מורידים את הנ' של התיקון ונעשה תיקון

כט. ועל הזוהר הזה ש'תיקון' – זה חסר נ' – חסר תיקון. יש להסביר, שמשה רבינו לא הגיע לשער הנו"ן בגלל הערב-רב, שהם הורידו אותו בחטא העגל, והקב"ה אמר לו (שמות לב, ז) 'לֹא יָרַד כִּי שָׁחַת עַמְּךָ אֲשֶׁר הָעֲלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם', ואומר רש"י הקדוש: 'שחת העם' לא נאמר, אלא 'עמד', ערב רב שקבלת מעצמך וגיירתם, ולא נמלכת בי, ואמרת טוב שידבקו גרים בשכינה, והם שחתו והשחיתו, ע"כ. מסביר האר"י ז"ל: 'לֹא יָרַד' – רד מ'לך' – לך זה גימטריא חמישים שהפסדת את שער החמישים שהיה לך במתן תורה. ויוצא שהערב רב הם מורידים את הנו"ן, כמו שהורידו את משה משער הנ', וכיוון שהם מורידים את הנו"ן זה נשאר 'תיקון'. וזהו ביאור נפלא בזוהר.

תיקון נהפך לתיקון ונעשה קינות

ל. וכאן רבינו הקדוש מגלה תורה נפלאה, וז"ל: 'יָדַע (כשרבינו אומר לשון ידע' זו תורה ששייכת לעולם האצילות), שְׁוֹאֵת הַנוּ"ן פְּשׁוּטָה בְּשִׁנְחֻסָּתָה מִהִתְיָקוּן וְנַעֲשֶׂה בְּחִינַת תִּיקוּן כְּנִל, אֲזִי הִיא נִשְׁפָּלָת וְנִכְפָּפָת וְנַעֲשֶׂה מִזֶּה בְּחִינַת 'קִינּוֹת' שֶׁהוּא אוֹתוֹת תִּיקוּן, רַק שֶׁהַנוּ"ן נִכְפָּפָת כְּנִל. ה' ית' יְגַאֲלֵנוּ וְיִתְהַפְּכוּ הַקִּינּוֹת לְתִיקוּן, וְיִתְתַקֵּן הַתִּיקוּן, עכ"ל. ומבואר שאם ניקח את הנו"ן של 'תיקון' שנחסרת בגלל ה'תיקון' ונשים אותה בתוך המילה 'תיקון' נקבל את המילה 'קינות'.

וזהו הקשר לתשעה באב. כלומר, זה שיש לנו קינות זה בגלל שיש לנו 'תיקון' שאין עליו תשובה, ולכן אנחנו במצב של 'קינות'. ואומר רבי נתן בליקוטי הלכות (אבן העזר גיטין ג, כה), ואומר: שע"י שאנו אומרים את הקינות, בבחינת: "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה" (תענית ל), על ידי הקינות אנחנו נזכה להפוך את ה'תיקון' ל'תיקון' ונעביר את הנ' לסוף, וזו העבודה של אמירת הקינות בתשעה באב. ואם כן כשאומרים קינות, צריך להישאר בבית הכנסת ולקרוא את כל הקינות עם כל הציבור, (לא לברוח